

1. **MUŁ** (67) *sb m*

sg *N* muł (24). ◇ *G* muła (2). ◇ *D* mułowi (1). ◇ *A* muła (1). ◇ *L* mule (3). ◇ *pl N* muły (6), mułowie (2); -y *RejAp*, *HistHel*, *KlonWor*; -owie *Phil*; -y : -owie *Mącz* (3 : 1). ◇ *G* muł(o)w (9). ◇ *D* mułóm (2); -óm (1), -(o)m (1). ◇ *A* muły (13). ◇ *I* muły (1). ◇ *L* mul(e)ch (3).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVII(XVIII) – XVIII w.*

zool. Equus mulus (Rost); zwierzę z rodziny koniowatych (*Equidae*), pochodzące ze skrzyżowania klaczy konia z ogierem osła. Natomiast mieszaniec międzygatunkowy klaczy osła z ogierem konia nazywany jest osłomulem lub oslikiem; zwierzę juczne i zaprzęgowe; *mulus Murm*, *Mymer*¹, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *burdo Mącz*, *Calep*, *Cn*; *hinnus Calep*, *Cn*; *Ex equa et asino fit mulus, hinnus ex equo et asina genitus similior est matri Cn (67)* : *Murm* 39; *Mymer*¹ 27; *Mulus. Muł. Albo Molicza. TO* zwierzę z Osła á z Kobyły fie poczyna y rodzi/ przeto też zawsze iest niepłodne *FalZioł* IV 12c, +7a; *WróbŻołt* K7v; *Koni* ich było fiedm let trzydziefci y sześć/ á mułow dwiefcie czterdziefci y pięć. *BibRadz* 1.*Esdr* 2/66, 2.*Reg* 13/29, *Is* 60/6; Muły kował [*Nero*] fiebnyymi potkowámi *BielKron* 145; ktore [*niewiasty*] ná mulech przez miáto iefzdzą *BielKron* 216v; *Mnieyfa* inuła idzie ku wíchodu fłońcá/ bydła ma dofyć/ zwáfzczá Mułow wielkich *BielKron* 280, 72v [2 r.], [85²], 261v; *Mulus* [...] Muł z Osła a z wierzobki [!]/ vrodzone zwierzę. *Mącz* 236d, 4d, 28b, 236d, 360c; *SienLek* 244, *Xxx*3; *BielSpr* 53v; ten to *Anáh* ktory wynálasł muły w puftyńi [*qui invenit mulos in deserta*]: gdy pásł osły *Siweoná* oycá fwego. *BudBib* *Gen* 36/24, 2.*Reg* 13/29, 4.*Reg* 5/17; *Vfárze* zewfząd płyná iák lás s proporcámi/ *Fráncuzowie* fie włoká z Muły/ y s kárámi *StryWjaz* B2; tráfiło fię/ ifz tym czáfem piekarz onego *Piotrá*/ muła z chlebem prowadził *SkarŻyw* 98; *koni*/ pów/ niechował iednegofz muła máłego w domu miá/ y to dárownego *SkarŻyw* 412, 98, 572; *Hinnus* – Muł ktory fie skonია a z oflice vrodziel. *Calep* 482b, 143a, 679a; woźnicá widząc/ ftnáwfy obeyrzał fie ná pániá/ y Mułowie kthore iá wiozły wezdrnęły fie. *Phil* O4; *Porucznik* iák koczkodan w przod vćiekł ná mule/ *Ale* wpárły go w bágno y zoftá ná mule. *KmitaSpit* C2v.

W połączeniach szeregowych (11): *GlabGad* E6; miał bowiem *Alexander Słoniow* tyfiąc [...] *Wielbładow*/ *Mułow*/ *Drabárzow* [*camelos mulos dromedarios*] niewymowná y niezliczoná wielkoć/ ktorzy zboże y infze potrzeby zaftępowi nofili. *HistAl* H4v; *Z do^{mv} Thogorme*/ *Konie*/ y iezne/ y Muły [*equos et equites et mulos*] przywodziłi ná tharg twoy. *Leop Ez* 27/14; *BibRadz Zach* 14/15; *Veterinus* [...] *Veterina animalia*. *Bydłétá* których ku robocie vzywáją yáko *konie*/ *osły*/ *wielbłady*/ *muły*/ *mulice* którzy ná grzbiecie burdy á brzemoná nofzą. *Mącz* 491b, 95a; *BielSpr* 45; *Calep* 96b, [570]b, 1118b; *Lecz* do tego złodzieyfów/ y woły/ y krowy/ *Konie*/ *Muły*/ *Ofłowie*/ *dobytek* domowy/ *Báwoły*/ *owce*/ *kozy*/ y *świnie* należą *KlonWor* 25.

W porównaniach (8): *Nolite fieri ficut equus et mulus; quibus non eft intellectus. [...]* Nie bądzie iako koń y muł w kthorich rozumu niemáfz. [*Ps* 31/9] *Iakoby* rzekł nie nafladuycie fmyfłności. koń iest pyfzny, Muł leniwy, nie bądziefz wy tacy. *WróbŻołt* K7v [*przekład tego samego tekstu LatHar*]; *LubPs* H4; nie pomogá mu [*panu*] nicz perfumy/ przedfię będzie fmierdział iáko koziel. *A* profto iest iáko Muł złotohławem zákryty *RejZwierc* 71; *SkarŻyw* 188; *ArtKanc* L10v; *LatHar* 161, 608; iáko Muł álbo Ośiel bez rozumni ktemu *Czyniáć* fię/ ciálu fłużá á brzuchowi fwegemu. *KołakSzczeń* A4.

W charakterystycznych połączeniach: *muł leniwy, mały, pyszny, wielki; muła kowac, obłożyć ciężarami, uprawiać; na mule jeździć.*

Wyrażenia: »muł karny« = *zaprzęgany do kary (wózka o dwóch kołach) (1): Carrucarius mulus, Muł kárny. Mącz 39c.*

»podwodny muł« = *muł nie zaprzężony, prowadzony na podwodzie lub przywiązany, przeznaczony do noszenia juk lub wymiany w zaprzęgu (1): Muli mariani, Podwodne muły na których tłumoki/skrzynie y ynŕze burdy noŕzã. Mącz 236d.*

»we stu koniech na mulech« = *oddział stu jezdnych na mułach (1): Spuryus y Aucyo ŕprawce Rzymŕcy przypãdli prędko we ŕthu koniech ná mulech/ od zamku ktorego dobywãli *BielSpr* 41v.*

Szeregi: »koń, (i, a, abo, ani) muł« [szyk 9 : 2] (11): *Wróbŕoŕt* K7v; Alexander thedy przykazaŕ Rycerzom ŕwym áby ŕiekli rozgi drzew á zioŕã rwali iŕby ie miothãli przed nogi koniom y mułom [*inferrent equorum pedibus et mulorum*]. *HistAl* E8v; *LubPs* H4; áwobyŕmy wŕdy mogli kędy náleŕć trãwę/ á zãchowãć konie y muły [*salvare equos et mulos*] *Leop* 3.Reg 18/5; *RejAp* 153; *BudBib* 3.Reg 18/5; *HistHel* B3; *KochPs* 44; *ArtKanc* L10v; *LatHar* 161, 608. [*Ponadto w poŕãczeniach szeregowych 10 r.*].

»osioł, (i, albo, ani) muł« [szyk 3 : 2] (5): *Wŕzakofŕ* w tych ŕtronach gdzie Oŕlow niemaŕz ani Mułow muŕzã [osy] ŕie rodziã inaczey *FalZioł* IV 28c; *Rejŕóz* Ov; *Skarŕzyw* 188; *Clitellae* – *Sziodło* na ktorim wieŕzaiã cziezary na muliech albo oŕzliech. *Calep* 207a; *KoŕakSzczęŕl* A4. [*Ponadto w poŕãczeniach szeregowych 9 r.*].

[*Przen: Głupiec*: O by ná tho pámiętaŕi ci dŕziŕieyŕzy mułowie [...] chędoŕeyby ŕie chowãli y gotowãli; á tych ŕwych nowych Miniŕtrow [...] nigdyby chwaliã niechćieli. *HerbOdpow* Ss5v.]

Cf **MUŁOPAS, MUŁOPĘD, MUŁOSIEŁ**

AKtt